

ДЕКОРАТИВНО-ЕСТЕТИЧНІ ЯКОСТІ КУЛЬТИВАРІВ КУЩОВИХ ЯЛІВЦІВ ТА ЇХ РОЛЬ
У ПОКРАЩЕННІ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ КЗЗМ ЛЬВОВА

Шуплат Т.І. - ЛДУ БЖД, викладач

Науковий керівник: д.с.-г.н., проф. Кучерявий В.П., НЛТУ України

Кущові ялівці, які представлено на ринку широким видовим і формовим різноманіттям, створюють значні можливості для використання їх у садово-паркових композиціях: у формі солітерів, акцентів, альпінаріях, контейнерах, у найрізноманітніших групових посадках разом із листяними та хвойними видами. Вони додають неповторної привабливості, колориту та виразності міському ландшафту, вносячи різноманітність у пейзажні картини парків, скверів, міських площ та вулиць.

Впродовж вегетаційних періодів 2017-2018 рр., нами проводилось вивчення і порівняння декоративно-естетичних характеристик кущових культиварів ялівців, які зростають у межах КЗЗМ Львова. Одержані дані доповнювались корисними для навколишнього середовища впливом, який вони здійснюють на стан міської екосистеми. Досліджувались культивари, котрі зростають у I, II, III та IV ЕФП. Для оцінки декоративно-естетичних ознак, виражених у балах, брався ряд наступних показників: форма крони і габітус куща (ΣKp_6), густота та розгалуження намету (ΣP_6), переважаюче впродовж року забарвлення хвої (ΣL_6), шишкоягід (у випадку фіксування насінноношення) ($\Sigma П_6$), декоративність основних формуючих пагонів ($\Sigma \Gamma_6$), кори пагонів (ΣT_6), декоративність приростів ($\Sigma Kв_6$). Параметр т.б. - трьохбальна оцінка виставлена із врахуванням "модуляції виду". Використовувалась наступна формула:

$$Я_{об} = \frac{\Sigma Kp_6 + \Sigma P_6 + \Sigma \Gamma_6 + \Sigma L_6 + \Sigma T_6 + \Sigma Kв_6 + \Sigma П_6}{т.б.},$$

Одержані наступні результати, приведені у порядку зростання декоративно-естетичних якостей досліджуваних видів: *J. davurica* Pall.-1,5; *J. communis* L.-1,6; *J. sargentii* Henry.-1,6; *J. procumbens* Miq.-1,8; *J. pingi* W.C. Cheng.-1,8; *J. virginiana* L.- 1,9; *J. conferta* Parl.-2,0; *J. sabina* L.-2,0; *J. chinensis* L.-

2,1; *J.x media Van Melle* - 2,1; *J. horizontalis Moench.*- 2,2; *J. squamata Buch.- Ham. ex Lamb.* - 2,5.

Вагомою є й роль кущових ялівців у покращенні стану міського довкілля, зокрема їхня газопоглинальна здатність, яку вивчали за методиками Н.П. Красинського, В.П. Бессонової. За даним параметром у вуличних посадках культиварів, виявився наступний розподіл високий рівень *J.sabina 'Blue Danube'* і *J. chinensis 'Stricta'* (Bg=6 балів), дещо помірний рівень - *J. media 'Gold Star'* і *J.virginiana 'Grey Owl'* (Bg=7 балів). Дані види слід частіше використовувати на вулицях, де присутній інтенсивний рух комунального і приватного транспорту. Найнижчий рівень виявився у *J. horizontalis 'Blue Chip'* (Bg=10 балів).

Високий рівень солестійкості (методика Б.П. Строганова) проявили наступні культивари: *J.chinensis 'Stricta'*, *J. horizontalis 'Prince of Wales'*, *J. sabina 'Blue Danube'*.

Вагома роль відводиться пилефільтрувальній здатності кущових ялівців, яка залежить від морфологічної будови і біометричних параметрів. Високі показники проявили *J.virginiana 'Grey Owl'*, дещо менші - *J. chinensis 'Stricta'* та *J.sabina 'Tamariscifolia'*.

Ефективні кущові ялівці у поглинанні своєю асимілюючою поверхнею, яка щорічно динамічно зростає, важких металів та радіонуклідів. Зокрема найбільше акумулюється активний у міграційному плані Zn і дещо менш активний Cu. Особливо відчутна їхня акумуляція у кущах зростаючих у III та IV ЕФП. Менші показники зафіксовані у поглинанні токсичніших іонів Pb та Cd. Значною є ефективність поглинання хвоею радіонуклідів, зокрема 90 Sr і 137 Cs.

Важливою для навколишнього середовища та міських мешканців є їх роль “оздоровлювачів” атмосферного повітря, бо вони виконують санітарно-гігієнічні функції: зменшують бактеріальну забрудненість, підвищують іонізацію атмосфери, збагачують її фітонцидами. Високу фітонцидну ефективність та рівень іонізації проявили: *J.sabina L.*, *J.chinensis L.*, *J.communis L.*, *J. squamata Buch.- Ham. ex Lamb.*, *J.virginiana L.*, *J.horizontalis Moench.*